

78 FINSKA LITTERATURENS NÄRMASTE FRAMTID.

Litteraturblad n:o 12, december 1856

Hvad den nyare tiden åstadkommit för Finska litteraturens höjande, kan sammanfattas under dessa tre titlar: språkets grammatik har blifvit utredd, främst dess etymologi, medan ännu dess syntax väntar att regelbindas; folkdikten har blifvit samlad och från den utdöende muntliga traditionen bevarad åt efterverlden; stödt på dessa båda förberedande arbeten har skriftspråket undergått en total reform och framträder nu icke blott renadt från fremmande former, ord och uttryckssätt, utan äfven riktadt med ett genuint ordförråd, som gör detsamma andvändbart för framställningar i nära nog alla menskliga vetandets grenar.

Men hvad som ännu saknas, är hufvudsaken, en litteratur, som i högre mening förtjenar detta namn. Vål finnes allaredan en folklitteratur, som kvantitativt icke kan kallas fattig, utan tvärtom, så vidt vi känna förhållandena, i detta hänseende kan täfla med många lyckligare lottade länders, men som dock ännu umbär det väsentliga för en folklitteratur af värde, genuiniteten, den nationela pregeln. Denna afsaknad är blott en naturlig följd deraf, att folklitteraturen saknar stödet af en högre nationallitteraturen saknar stödet af en högre nationallitteratur öfverhufvud.

Antalet af ännu lefvande skriftställare, som egnat sina bemödanden åt Finska litteraturen är icke ringa. Vi nämna i första rummet *von Becker*, som genom sin utmärkta grammatik och sin Finska tidning »Turun Wiikko Sanomat» lade första grunden till det nyare skriftspråket. Detta har sedan stödt sin utbildning förnämligast på *Lönnrot's* med outtröttlig flit åstadkomna samlingar af den Finska folksångens och folkvishetens minnesmärken, ur hvilka det vunnit en rikedom, om hvilken man ännu för 25 år tillbaka icke hade någon aning. Lönnrot var sjelf en bland de första, som använde denna språkskatt för moderna framställningar. Glömmas bör icke heller *Gottlund*, ehuru han genom sin godtycklighet i språkets behandling gjort sina talrika skrifter jembörelsevis inflytelösa för dess utbildning. Så mycket viktigare är dermot den användning, Finskan vunnit i *Kiljander's* och *Ahlqvist's* poetiska öfversättningar. Ty om dessa också icke hunnit till en lika stor publik, som ett antal skrifter för folket, måste de likväl vara kända för hvarje Finsk skriftställare. Oberäknadt deras inflytande såsom mönster för modern poetisk form, tillåta poetiska öfversättningar icke, då de utföras med samvetsgrannhet och omsorg, att öfversättaren såsom i prosan hjälper sig fram med omskrifningar, lånade ur det alldagliga talet, utan han tvingas här att söka ord och uttryck, motsvarande originalets; äfvensom en sådan öfversättning, om den är med talang gjord, i språket inför bilder, uttryckssätt och vändningar, genom hvilka det får pregeln af en högre kultur. Med rätta må man derföre ställa lyckade öfversättningar af isynnerhet nyare skalders verk högt i den inhemska litteraturen äfven såsom språkkällor för börjande skriftställare; och för lyckade kan man anse de af *Kiljander* och *Ahlqvist* gjorda, den förres isynnerhet frukter af den samvetgrannaste omsorg icke mindre än sällsynt talang. Hr *Ahlqvist* har härtill lagt öfversättningar af skönlitterära prosaiska skrifter och ett antal egna poetiska produktioner, desto mera värderika, ju färre i modern form och anda hållna dikter af någon betydenhet den Finska litteraturen eger. Vi glömma härvid icke Hr *Lagervall's* dramatiska arbeten, hvilka

likväl sakna konstnärlighet till innehållet och äfven till formen äro så litet regelbundna, att de, sitt icke ringa antal oaktadt, icke förmått öfva någon märkbar inverkan på litteraturen och skriftspråkets bildning. Än mindre kan detta väntas af den Finska naturskaldernas sånger, hvilka, ehuru, delvis för sig af något poetiskt värde, likväl icke tillägga något till, hvad redan den äldre folksången i vida rikare mått har att erbjuda. Bland öfversättare i bunden stil bör äfven nämnas Hr *Ingman*, som en bland de tidigaste i sin öfversättning af Anakreons sånger använde Finskan utom runometerns område.

Bland skriftspråkets utbildare i obunden stil möter man utom de ofvan anförda ett icke ringa antal ännu verksamma skriftställare. Namnen *Kajan, Rudbeck, Varelius, Ewén, Tikkanen, Polén, Hannikainen, Bäckvall, Europæus, Murman, Corander, Forsman, Cannelin, Ejmeleus* m. fl. äro hvarje Finska litteraturens vän kända och utmärkta alla män, som behandlat språket med kärlek och noggrann omsorg. Flera af dem hafva väl uppträdt blott såsom publicister, icke med särskildt utgifna skrifter, men denna deras skriftställare-verksamhet har genom mängden af ämnen, den omfattat, och genom de Finska tidningarnes stora spridning äfven bland de litterärt bildade i landet, så skriftspråket öfvat ett afgörande inflytande. Språket i tidningar plägar i allmänhet icke vara förtjent af serdeles loford – såsom man i en stor del af landets Svenska tidningslitteratur har tillfälle att finna. De Finskan tidningarne göra i allmänhet ett undantag från detta förhållande. Ty då språket hvarken är undervisningsspråk i lärdomsskolorna eller samtalspråk bland de bildade, måste hvar och en, som vill uppträda såsom Finsk skriftställare, bilda sig dertill genom studium och särskild öfning; hvaremot en icke ringa del publicister på andra lefvande språk uppträda i skrift med ett språk, som icke höjer sig öfver det alldagliga samtalspråket. Sålunda har ett högst vårdadt språk numera blifvit det allmänna äfven i Finska tidningslitteraturen, sedan skriftspråket ställt sig nära nog helt och hållet äfven utom det hittills gällande kyrkliga. Likväl har äfven på detta senare fält, i den asketiska litteraturen, språket isynnerhet genom många goda öfversättningar gått framåt, och böra i detta hänseende Herrarne A. Ingman, Dahlberg, Durchman med aktning ihågkommas.

Vi hafva nämnt blott de ännu lefvande bland dem, som medverkat till den nya språkformen och arbetat för en Finsk litteratur utom den kyrkliga. Mången utmärkt förmåga eller dock nitisk och nyttig arbetare har gått hädan. Att icke tala om Castrén, af hvars verksamhet äfven Finska språket kunde hoppas så mycket utöfver, hvad han redan för dess odling hann åstadkomma, skall Finlands litteraturhistoria tacksamt bevara minnet af Hrr Judén, Renvall, Stråhlman, Collan, Keckman, Ignatius, Ticklén, Nyman.

Vi hafva någon gång förut på Finska litteraturens uppkomst tillämpat Schiller's bekanta verser om den Tyska:

»Kein Augustisch Alter blühte,
Keines Mediceers Güte
Lächelte der deutschen Kunst.» o. s. v.

och man kan på goda skäl förutse, att denna litteratur ännu på länge icke skall hafva något annat stöd än sina idkares varma kärlek och patriotiska uppoffring. Ty något annat än en uppoffring är icke öfverhufvud arbetet för densamma. Den framgång, Finska tidningslitteraturen haft, ger såsom känt är publicisten ingen säkerhet för morgondagen, och hans kall är i våra förhållanden i och för sig ett bland de mest uppoffrande. Endast arbetaren, rättare förläggaren, för

den egentliga folklitteraturen kan anse sin ställning fördelaktig. Men äfven det mesta värderika af denna litteratur och än mera den högre nationallitteraturen har ännu ofta föga eller ingen uppmuntran. Landet eger ett i förhållande till sina tillgångar rikt donerad universitet, inom hvilket flera medel finnas att uppmuntra vetenskapliga och allmänt litterära sträfvanden. Men förhållandena göra, att en sådan uppmuntran utom universitet nära nog helt och hållet saknas. Och icke blott af denna orsak, utan äfven emedan de haft en ny bana att bryta, i opposition mot förut rådande åsigter angående bildningen och litteraturen i detta land, hafva de Finska skriftställarna varit helt och hållet öfverlemnade åt sina egna ansträngningar och åt sin uppoffrande kärlek för det mål, till hvilket de sträfva. Ja, de hafva till följd af denna sin ställning saknat till och med den allmänna opinionens odelade understöd – att icke tala om de svårigheter, missförståndet angående deras sträfvanden och tyvärr, man måste tro det, ett bristande fosterländskt tänkesätt lagt i deras väg.

Vi glömma härvid icke Finska Litteratursällskapets lofvärda bemödanden att främja de Finska litteratörernas arbete. Men det kan med fullt skäl anses för ett inbördes understöd för det gemensama företaget. Ty dessa samma män, som med sina skrifter gjort Finska litteraturen till, hvad den är, hafva äfven utgjort flertalet af de verksamma ledamöterna i Finska Litteratursällskapet. Finland eger ingen besuten adel, hvilken i likhet med, hvad som skett i andra länder, skulle kunnat något uppoffra för den inhemska litteraturens främjande, icke heller någon rik industriel samhällsklass och nog bildad, för att glädjas af litteraturens alster och kunna inse de litterära sträfvandenas stora vikt äfven för det allmänna välståndet. Icke heller känner den inhemska litteraturen några i verk och gerning framstående gynnare bland den högre embetsmannaklassen. Finska Litteratursällskapet har sålunda äfven för sina materiela tillgångar varit hänvisadt hufvudsakligen till de lägre tjememännens, till magistrarnes och äfven studenternas ringa skärf. Hvad Sällskapet med dessa tillgångar kunnat uträtta, har det redligen gjort. Men bedröfligt är det att veta, att allt, hvad Sällskapet kunna för ändamålet använda, sammanräknadt föga nog uppgår till halfannat tietusental rubel.

Och likväl är det vår öfvertygelse, hvilken hvar och en, som förmår se djupare in i saken, måste dela, att då redan de flesta andra nu kända namn, äfven bland dem, som lefva bortom de tre skoflarne mull, längesedan begravits i glömskans natt, man ännu skall uppleta de anspråkslösa mäns skrifter, hvilka nyskapat Finska skriftspråket och lagt första grunden till en Finsk litteratur. Med samma pietet, som man nu vänder blicken tillbaka till Bibelns öfversättare, skall man efter sekler ihågkomma dem, som åt efterverlden bevarat den Finska folkdikten, som först utredt språkets lagar, skänkt Finska nationallitteraturen de första originalarbeten af något värde eller åt densamma först tillegnat fremmande litteraturers utmärktare alster. Och litteraturhistorien bevisar, att äfven jemförelsevis underlägsna produkter ännu af en sen efterverld skörda uppmärksamhet, då de tillhöra skriftspråkets och nationallitteraturens första tider. Detta tal kan visst vara en galimatias för mången af dem, som nu i inbillad öfverlägsenhet skåda ned på Finska litteraturens bearbetare; men det uttalar i sjelfva verket en enkel sanning, för hvilken historien eger mångfaldiga vittnesbörd, och hvars grund är lätt insedd af hvar och en, som i mensklighetens angelägenheter någon insigt eger. En nation älskar nemligen sitt eget lif och är berättigad att sätta sitt bestånd öfver allt

annat på jorden. Men nationerna hafva ett närvarande lif af värde endast genom att ega ett förflutet och ett tillkommande. Det förflutna hafva de i sin nationallitteratur, ur hvilken hvarje nationens medlem kan fylla sin själ med det förflutnas anda och göra sig till en representant af det närvarande nationalmedvetandet. Det är derföre hvarje nation med rätta älskar sin nationallitteratur och ärar de individer, som skapat densamma.

Detta är äfven de mäns stora, obestriddiga företråde, hvilka arbetat sig till förmåga, att i skrift behandla nationens språk. Förmågan är i sanning icke lätt vunnen. Ty då Finskan ännu icke är hvarken undervisningspråk eller de bildades i landet samtalsspråk, måste skriftspråket helt och hållet blifva en produkt af mödosam reflexion och öfverlagd öfvning. För författare af folkskrifter i allmänhet är språkets användande vida lättare, emedan för dem den gamla sången och sagan erbjuder ett rikt förråd af passande ord, uttryck och vändningar. Men för den högre litteraturen måste ett helt nytt skriftspråk skapas. Det är icke blott nya ord, denna litteratur kräver, utan den fordrar äfven en tankegång och ett uttryckssätt, som vida afviker från folksångens och sagans. Afgjordt är, att språket i denna litteratur måste bära spåren af sin bildning och sakna det lif och den ledighet, skriftspråket alltid vinner genom inflytandet från det bildade samtalsspråkets sida; och man kan icke betvifla, att ju det närvarande skriftspråket skall i en framtid finnas hafva rört sig i en nog tung rustning. Detta är redan en följd deraf, att Finskan bibehållit en så stor rikedom på former, hvilka de mera odlade moderna språken afkastat sig just under användandet i det bildade samtalsspråket. Ett sådant der 6 till 8 stafvigt ord företer sig redan i skrift som ett ovigt 120 kanons skepp; men i tal är det en klippa, på hvilken all konversation måste stranda. Dessutom antaga en mängd åsichter i frågor rörande samtidens bildning sitt bestämda uttryck, hvilket utan vidare förklaring kurserar såsom ett mynt, och hvilket skriftspråket till sin fördel lånar, der uttrycket icke faller i det ovärdade och låga. Omsättningen af, hvad man kallar ideer, är slutligen i det bildade samlifvet så stark, att ett skriftspråket, som står utom beröring med detsamma måste i mer eller mindre grad finna sig efter sin tid.

Dessa i de Finska förhållandenas natur liggande svårigheter oakadt har dock genom de Finska skriftställarens ihärdiga bemödanden skriftspråket hunnit en ståndpunkt, på hvilken dess vidare utveckling dag för dag blir allt mera märkbar. Det är synnerligast på detta formela resultat af deras arbete vi bygga våra förhoppningar för Finska litteraturens framtid. Finska folklitteraturen har eröfrat sig sin allmänhet; och vi anse det icke för omöjligt, att icke vid skriftspråkets redan vunna utbildning en högre stämd nationallitteratur skulle förmå eröfra sin. Folklitteraturen har till senare tider varit så fattig, att det föga behöfts någon stor utmärkelse hos de litterära alster, som nu blifvit populära för allmogen. På en Finsk litteratur för de bildade i landet ställas naturligtvis helt andra fordringar. Men äfven dessa borde icke blifva alltför svåra att uppfylla.

Nationallitteraturens egentliga kärna är poesin och den sköna litteraturen öfverhufvud. För åstadkommandet af något i denna väg räcka inga bemödanden till. Man nödgas i detta afseende tålmodigt vänta, tills en talang uppträder i stånd att göra sig hörd äfven af de bildade i landet. En Finsk skald, icke blott utmärkt såsom Finsk, utan stående i jembredd med de utmärktare af hvarje lands poeter, skulle

i sanning mera är hvad helst annat verka afgörande för Finska litteraturens framtid. Näst poesin utgör historien den väsentligaste delen af nationallitteraturen, främst historien öfver eget land och folk. Till den hörer geografin, jordbeskrifningen, i hvilken åter ingår djur och vextgeografi, klimatbeskrifning m. m., såsom äfven beskrifningen öfver närvarande och historien öfver förgångna kulturförhållanden, andliga och materiella tillhör detta fält. Vår tanke är nu den, att, så snart Finska litteraturen eger att uppvisa något af värde i dessa ämnen, den nödtvunget blir en läsning äfven för de bildade i landet. Ty

10 kunskap om eget land och egen historie finnes för närvarande icke, och saknaden häraf utgör utan tvifvel den största bristen i det allmänna vetandet.

Öfversättningar från den utländska sköna litteraturens område hafva sitt oförnekliga stora värde för språkets bildning. Ännu för ett tiotal år tillbaka kunde sådana öfversättningar, om de skett med klokt urval, hafva haft utsigt att vinna en publik äfven för innehållets skuld. Vi känna alla, med hvilket deltagande förslaget att utgifva ett bibliotek af skönlitterära öfversättningar omfattades, huru prenumerationen derpå hade en oväntadt god fortgång, och huru företaget likväl

20 omintetgjordes. Numera sedan man i Sverige med så stor ifver vänt sig till dylika öfversättningar, kan här föga någon täflan underhållas; ty man kan icke af den läsande allmänheten begära, att den, som redan eger eller läsit ett arbete i Svensk öfversättning, skall finna intresse vid att omläsa det på Finska. Ganska få äro åtminstone de, hos hvilka detta intresse kan förutsättas endast för språkets skuld. Samma förhållanden motverka till vidare hos den Svenskt bildade allmänheten alla öfversättningar från fremmande språk öfverhufvud. Man får alltså icke räkna endast på innehållets värde, utan härtill måste äfven komma

30 dess nyhet. Om skönlitterära originalarbeten kan man derföre förutsätta, att de skola med tiden eröfra sig sin publik. Och om arbeten, som utvidga kunskapen om eget land och folk, har en sådan förutsättning full säkerhet.

En medlem af Litteratursällskapet har i detta blad uppkastat en hithörande plan för sällskapets framtida verksamhet, en plan, hvilken vi för vår del öfverhufvud biträda under förbehåll, att sällskapet icke bör understödja utgifvandet af andra skrifter i anförda ämnen, än de på Finska språket författade. Sällskapet har hittills, och det på goda skäl, egnat sina bemödanden åt utgifvandet af fornsånger och sagor, åt språkets grammatikaliska och lexikologiska utredande. Det har äfven

40 besörjt utgifvandet af folkskrifter och af läroböcker. Sistnämnda del af dess verksamhet har utan tvifvel varit gagnelig, genom att hos allmogen väcka läslusten och, hvad läroböckerna angår, genom att i hänseende till språket lemna mönster på detsamma användande i vetandets särskilda grenar och grundläggande af en fast vetenskaplig terminologi. Men utan tvekan synes sällskapet numera kunna inskränka sin verksamhet i dessa hänseenden till bedömanden och goda råd, då sådana af detsamma begäras, utan att för utgifvandet ytterligare uppoffra någon del af sina tillgångar. Utgifvandet af folkskrifter har redan blifvit ett

50 vinstgifvande föremål för bokhandelsspekulationen. En sträng kritik i de Finska tidningarne är det hufvudsakliga, som behöfves, för att hålla denna spekulation på rätta vägen. För läroböcker bör skolstyrelsen sörja. Anslag finnes redan för att befordra deras utgifvande, och mera måste anslås, om behovet så kräfver. Till vidare är det hufvudsakligen lägre Elementarskolans behof, som skall fyllas, och man bör väl förmoda, att vidden af detta behof blifvit vederbörligen pröfvad, och

kunna hoppas, att snart få se en uppmaning till konkurrens för dess fyllande. Likaså kommer utan tvifvel landets Styrelse, som nu egnar sin omsorg åt folkskolan, att i första rummet uppmuntra till utgifvandet af läseböcker och läroböcker för densamma. hvad angår samlandet af folktraditioner är utan tvifvel det väsentligaste på detta fält undångjort. En syntax för språket och det redan länge väntade Finska lexikonet utgöra åter det på detta gebit närmast önskvärda. Sällskapet synes derföre hafva det bästa råderum att rigta sina bemödanden till den litteratur, hvilken vi ofvan förordat, och af hvilken den, som afser kunskapen om eget land och folk är egnad på samma gång att fylla ett länge känt behof af vetande och bereda en Finsk litteratur för bildade läsare.

10

En sådan rigtning i Sällskapets verksamhet skulle säkert icke dröja att gifva nytt lif åt de unga krafter, hvilka Sällskapet alltid funnit beredvilliga att träda i dess tjenst. Man kan föga förundra deröfver, att de årligen utskickade, för att samla sånger, sagor, ordspråk m. m., finna sig föga tillfresställda af det utförda uppdraget, och att resultaten ofta varit temligen klena. Det är blott en svag efterskörd, som numera för sådane samlare återstår. I folktraditionen finnes också ganska mycket värdelöst, hvaraf ingen människa kan känna sig uppbygd. Sjelfva Kalevala och Kanteleter innehålla icke så få partier, för hvilkas blotta genomläsande det redan erfordras ett fast beslut. Än mera synes detta vara fallet med, hvad som på senaste tid blifvit samladt. Med ett ord: Litteratursällskapet skall i vår tanke icke genom fortsatta bemödanden åt detta håll kunna bibehållas vid en lifligare verksamhet, än mindre förmå att lifva den yngre generationen till arbete för Finska litteraturen eller göra intresset för densamma allmänare bland bildade läsare; hvaremot en större uppmärksamhet egnad åt poetiska produktioner och åt historiska, geografiska och statistiska forskningar rörande eget land skall grundlägga en litteratur, om hvilken ingen bildad person i landet kan underlåta att taga kännedom.

20

30

Må det tilläggas, att den allmänhet, på hvars pekuniära bidrag Litteratursällskapet för sina företag måste räkna, är berättigad till detta anspråk, att genom sällskapets försorg erhålla någon läsning, som för densamma kan ega intresse och lära den uppskatta värdet af en Finsk litteratur. I den mon den större bildade allmänheten kommer till denna insigt och till vanan att i Finska litteraturen finna något upplyftande och lärorikt, skall Litteratursällskapet utan tvifvel äfven se sina tillgångar förökade. Och när engång Finska skrifter af anförd art vunnit en publik, skall äfven bokhandelsspekulationen vända sig till denna högre litteratur och gifva den ett omfång, som sällskapet för sig icke är i stånd att gifva den. Det gäller, att på detta fält bryta banan, såsom sällskapet redan gjort det för läroböckerna och folklitteraturen. Författarkrafter, icke så obetydliga, har sällskapet redan att tillgå bland de många förtjenstfulla skriftställare, som hittills använt sin förmåga åt sistnämnda grenar af Finska litteraturen, och af hvilka säkert flera med glädje skola omfatta ett erbjudet tillfälle att på det högre området öka sina förtjenster om densamma. Nya krafter skola dertill framstå, hvilka nu endast vänta på nödig väckelse och uppmunt- ran. Den, som erinrar sig Finska litteraturens skick för tjugu år tillbaka, måste billigt förvånas öfver att nu se antalet af dess idkare och af de alster, deras talang och flit bragt i dagen. Man är af hvad som skett berättigad, att efter ett par tiotal år se detta antal i båda hänseenden mångdubbladt, och det tillhör hvarje börjande litteraturs utveckling, att med denna äfven den litterära förmågan tillvexer.

40

50

Vi upprepa det. Allt visar, att Finska litteraturen och med den Litteratursällskapet kommit till en vändpunkt, der de första stegen till en nationallitteratur i högre mening måste tagas, om det så vackert och glädjande började arbetet icke skall afbrytas.

J. V. S.

79 INHEMSK LITTERATUR.

10 *Litteraturblad n:o 12, december 1856*

JAK. JUTEININ KIRJOJA. 1 OSA: KANDELEEN KAKSOISET ELI LAULU- JA RUNOKOKOUS; 2 OSA: LEIKKI LAULUJA JA PILA PUHEITA. WIIPURISSA 1856.

Han har vandrat hädan i frid denna gamle, som för ett halft sekel tillbaka sjöng sina första Finska sånger, och hvars käraste sysselsättning ännu i hans lefnads afton den Finska sångens öfvande utgjorde. Han samlade, ordnade, ändrade och skref nytt, allt för att utgifvas efter hans död; och det är dessa hans samlade arbeten, som nu under ofvan

20 anförda titel se dagen.

Första delen innehåller sånger af allvarligare innehåll både i runometer och modern versform; och äfven i den andra finnas stycken allvarliga nog, för att icke kunna kallas hvarken lekande eller skämtsamma. Äfven bland dem, som kunde föras under senare rubriken, tillhöra få, hvad man menar med det roliga slaget. Knappt nog föranleda de gladaste hos läsaren ett stilla löje. Man finner tydligen, att Judén pålagt sig mycken varsamhet, så att han under titeln »Leikki lauluja» sökt skydd icke blott för sånger, hvilkas ämne man kunde anse vara under en gammal mans värdighet att besjunga, t. ex. vin och kärlek, utan äfven för hvarje friare uppfattning af de allvarligaste föremål. Mångenstädes framskymtar det af naturen glada lynnet; men det är uppenbart, att sångaren med få undantag lagt ett strängt band på dess utgjutelser. Ja äfven vid läsningen af de allvarliga sångerna erfar man ofta ett intryck af det öfver dem rådande tvånget. Och den, hvilken såsom Ref. haft tillfälle höra den frisinnaede och ännu i sin sena ålderdom lefnadsfriska och glada mannen tala, har i denna erfarenhet en bekräftelse på, hvad sångernas läsning blott låter ana. Honom hade också erfarits den i detta land ensam stående varning, att en Svensk skrift af hans hand blifvit med stöd af laga ransakning och dom

30

40 uppbränd. Vår öfvertygelse är derföre den, att under andra individuella och allmänna yttre förhållanden Judéns sånger skulle varit något vida mera, än hvad de nu äro.

Skaldegåfva i ordets högsta betydelse kan man icke tillerkänna Judén. Hans sång är dertill alltför reflekterande och tendentiös. Men han lyckas ofta utmärkt väl såsom vissångare, och skulle utan tvifvel lyckats än oftare, om han lemnat sin fantasi litet friare tyglar och sjungit fullt ut, hvad man tycker, att redan sväfvat honom på läpparne. Äfven utom visans tonart har han, såsom läsaren redan af nedan anförda prof kan finna, skrivit lyriska stycken af en i Finsk poesi

50

sällsynt skönhet. Med en för de yngre sångarena okänd lätthet rör han sig i hvarjehanda versformer, vi skulle tro äfven sådana, som hos ingen annan återfinnas. Denna obehindrade rörelse har en hufvudsaklig grund deri, att Judén troligen icke ens tagit någon närmare kunskap om de bojor, den yngre generationen pålagt sig i en konstlad, efter runometern bildad metrik. Denna på stafvelslängden bygda meter